

Râzî tefsiriyle nakledilenler ulaşabilmiştir. İslâm tarihi; yaftalanarak kendisi afaroz, eserleri yokluğa mahkum edilen birçok ilim adamını bağrında taşımaktadır.

Ancak günümüzde Türkiye dışındaki müslümanlarca meydana getirilen daha ilmî, daha ihatalı tefsirler bizi sevindirmektedir. Mesela yukarıda andığımız efsâneye hiç yer vermeyen, âyetin doğru yorumuyla yetinen tefsirler çoğalmaktadır. *Meraği Tefsiri*, Abdulcelil İsa'nın *El-Mushafu'l-Muyesserî*, Muhammed Esed'in meâl-tefsiri görebildiklerimiz... Özellikle sonuncusunun gerçekten büyük bir cehdin ve ilmin mahsulu olduğunu vurgulamak isteriz.

6. SONUÇ

Bu çalışmamızla aşağıdaki hususların ortaya çıkmasına yardımcı olduğumuzu sanıyoruz:

a) Klasik tefsir kitapları, Kur'ân'ı anlama çalışmalarımızda mustağni kalamayacağımız kaynaklar olmasına rağmen; bunları meydana getirenlerin de beşer olduklarını, bazı noktalarda zaaf gösterebileceklerini veya yanılacaklarını gözönünde tutarak, Basiretle ve tahkîk üzere okuduğumuz sürece bize faydalı olabileceklerdir. Aksi halde hak ile batılı, gerçek ile efsâneyi birbirine karıştırma tehlikesi daima mevcut olacaktır.

b) Basiretsiz veya tahkiksiz bir itimada dayalı gelenekçilik (nakilcilik) daima hataların nesilden nesile aynen aktarılmasına neden olmuştur. İslam adına bize ulaşmış bulunan bütün nakilleri, Kur'ân'a ve aklın temel prensiplerine başvurarak kabul veya reddetmek zorundayız.

c) Özel olarak toplumumuzdaki Kur'ân okuyucusu için, yalnızca türkçe meâllerle yetinip başka kaynaklara başvur-maması halinde, bu yetersiz meâllerin mahkûmu olarak Kur'ân'ın ruhuna aykırı sonuçlar çıkarması ihtimali her zaman söz konusu olacaktır.

Hikmet Zeyveli

Kur'ân ve Sünnet Üzerine.

Ankara-1996, s. 37-60. DN: 44158

RAMUZ EL-EHADİS'İN TENKİDİ*

1. GİRİŞ

Hz. Peygamber Muhammed Mustafâ (s) adına uydurulduğu kadar hiçbir tarihî şahsiyet adına yalan uydurulmamıştır. Kur'ân'ı, İslam Tarihini ve Hadis edebiyatını yanyana basiretle okuyabilenler; hemen hemen her fırka mensuplarıncâ Hz. Peygamber (s) adına uydurulmuş ve yaygınlaştırılmış yüzlerce mevzu hadis¹ tesbit edebilirler. Biz bu sapmanın sosyo-politik sebep ve saikleri üzerinde -şimdilik- durmayacağız². Ancak bu vakıanın; Resûlullah (s) ın büyüklüğünün, yüceliğinin çarpık yönden bir itirafı olduğunu belirtelim. Zayıf ve çelimsiz olan *batıl*; kendine destek ararken daima kutsal kavramları, yüce şahsiyetleri istismar yollarını aramıştır.

Şüphesiz Kur'ân-ı Kerim'in âyetlerini de istismar etmeye yeltenenler çıkmıştır. Ancak Kur'ân, Allah'ın inayetiyle, o derece yaygınlaştırılmıştır ki bu sahadaki istismar teşebbüsleri çoğu zaman akîm kalmaya mahkûm olmuştur. Gene de Kur'ân yorumu iddiasıyla bize ulaşmış bulunan birçok tefsirlerde bu istismar eğiliminin -az da olsa- izlerine rastlıyoruz.

* KELİME Dergisi, Sayı: 2, (Temmuz, 1986), s. 32-46'da yayımlanmıştır.

1 *Mevzu hadis*, hadisçilerin terminolojisinde "uydurma hadis" demektir.

2 Bu konuda hazırlanmış iki doçentlik tezi henüz basılmamıştır:

a) Mehmed S. Hatiboğlu, *Hiz. Peygamber'in Vefatından Emevîlerin Sonuna Kadar Siyasî-İçtimâî Hâdiselerle Hadis Münasebetleri*, A.Ü. İlahiyat Fakültesi,

b) Sadık Cihan, *Uydurma Hadislerin Doğuşu ve Siyasî ve Sosyo-politik Olanlarının Olaylarla İlgisi* (Hz. Peygamber Devrinden Abbasî Halifesi Mu'tasım devrine kadar) Erzurum, 1976. Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.

لجانته
Ar. 4

هذا

شرح راموز الاحاديث *

المسمى باوامع العقول * المشتمل

لجميع قواعد العربية * والفنون الحكمية * والادبية *

المبين لاحكام الدينية والدينية * والاصول والفروعة * من الاخلاق
والشمائل الشريفة * والعقائد الدينية التي هي مذهب الفرقة الناجية * للعالم
الكامل والمحقق الفاضل * صاحب التأليفات المرغوبة في فنون شتى * الشيخ
الحاج احمد ضياء الدين الكمشخانوي بن الحاج عبدالرحمن افندي زاده

مصطفى * قدس الله تعالى اسرارهم وحشرهم تحت لواء المصطفى * نفعنا الله
بعلمه وامدنا بمدده * كما جازمتنه من حيث الجمع والترتيب على سائرهما * كذلك

هذا الشرح مستغنى عن سائرهما * لا حول ولا قوة الا بالله عليه توكلت واليه ائيب *
كتاب لاسرار الحقيقة جامع * رفيع لاستار الطريقة رافع *

له الروضة الزهراء في درلفظه * عيون لها عين اليقين منابع *

لباس حروق كالظلام وتحتها ضياء من العلم الالهى ساطع *

لساني كليل في بيان المحاسن * وقدره اعلى واجل ونافع *

قد توافق الابتداء في طبع هذا الشرح الشريف * بعون الملك اللطيف *

في يوم الاربعاء * وهو العاشر السادس * من الثلث الثالث * من السدس

الثالث * من النصف الاول * من العاشر الاول * من العاشر

العاشر من المائة الثالثة عشر * بعد هجرة

من له الشفاعة والكور *

رب يسر ولا تعسر

رب تيمم بالخير

ي وسرف

شوقى

م

Ramuz al-Ahadith

170150

AGUSTOS 1995

Kanunul-Islami, II/497

030.297 ATIK

الترمذي ع	٢٤	٥٧٦	وجمالية واشرف وجمالية والشرق
الى الين راكبورا كبا	٢٥	٥٧٦	صالح الروحانية العلم الذي
نظر	٢٥	٥٧٨	وغداه الروح كالغدا للبدن
اي لم يرضى	٥٦	٥٨٢	سرف المصالح الجسمانية
روح المصاف	٥٧	٥٨٥	اوقات
ان الله يتلى	٢١	٥٩٠	منه
اذا اساقى	٢٥	٥٩٠	وان فعله فعل
وهو السبعون	٢٧	٥٩٠	بالعروف
لا الحديد	١٦	٥٩٢	خيه
بالذنب	٢٦	٥٩٢	كخبين
استكبارا	٢٧	٥٩٢	حزنا وعا
لوتر كها التبعته	١٢	٥٩٣	قابيل
مخدوف	٥٨	٥٩٥	بان لا يعرض
وهكذا الى اخر	١٣	٦٢٩	ان جماد
فيصر نسجه	١٥	٦٣٩	فيريدنى
يترب	٢	٦٤٣	وتصحينه
جمع	٦	٦٤٥	بفعل
عليهم	١٣	٦٥٢	خسة
ردون	٥	٦٥٤	هو الموت والبعث والقيمة
دفع من توهم	٨	٦٥٦	وقد سمي الموت بقينا الانسا
لكل ذى رزية	١٠	٦٦٧	مع كل الف
فضار آه نسجهم			لا اله
لفظ عام بما	١١	٦٦٧	حك
والزبح	٢٥	٧٠١	يعمر
والمهم	٢	٧١٤	المنتصر
وهو اخلاص	٢٢	٧٢٣	ما يسط
له شرط	٦	٧٢٤	كامر بخته
كامر (المهدية)	١٦	٧٤٠	هذا العالم
بالفتح كامر			وشفت
المهدية			في حق كل احد
			اذا خرج

Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı
İslam Araştırma ve Teftiş Kurulu Başkanlığı
Kayıt No. : 11378-1
Tasnif No. : 297.334
Güm. R